

Lene Vestrum Kirkhus

Bergkunstskjøtsel på Bogge, Molde kommune, Møre & Romsdal

Bevaringsprogrammet for bergkunst (BERG)

**NTNU Vitenskapsmuseet
arkeologisk rapport 2021-7**

NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport

Dette er en elektronisk serie fra 2014. Serien er ikke periodisk, og antall nummer varierer per år. Rapportserien benyttes ved endelig rapportering fra prosjekter eller utredninger, der det også forutsettes en mer grundig faglig bearbeidelse.

Tidligere utgivelser: <http://www.ntnu.no/vitenskapsmuseet/publikasjoner>

Referanse

Kirkhus, Lene V. 2021: NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2021:7. Bergkunstskjøtsel på Bogge, Molde kommune i Møre og Romsdal

Trondheim, januar 2021

Utgiver

NTNU Vitenskapsmuseet
Institutt for arkeologi og kulturhistorie
7491 Trondheim
Telefon: 73 59 21 16/73 59 21 45
e-post: postmottak@museum.ntnu.no

Ansvarlig signatur

Bernt Rundberget (instituttleder)

Kvalitetssikret av

Ellen Grav Ellingsen (serieredaktør)

Publiseringstype

Digitalt dokument (pdf)

Forsidefoto:

Bogge 3 (III). Arbeidsbilde: Bogge 3 renses før tildekking. Da62528_044. Foto: Lene Vestrum Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

www.ntnu.no/vitenskapsmuseet

ISBN 978-82-8322-266-1

ISSN 2387-3965

Sammendrag

Kirkhus, Lene V. 2021: NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2021:7. Bergkunstskjøtsel på Bogge, Molde kommune i Møre og Romsdal

Rapporten omhandler skjøtselarbeid og tildekking på Bogge-feltene i tidligere Nasset kommune, nå Molde kommune, Møre og Romsdal våren og høsten 2020. Arbeidet er gjort i samarbeid mellom NTNU Vitenskapsmuseet, Møre og Romsdal fylkeskommune og Molde kommune gjennom Bevaringsprogrammet for bergkunst (BERG). Skjøtselen bestod i avdekking og våtreng (vår) og etanolbehandling og tildekking (høst) av Bogge I-III.

Nøkkelord: Bergkunst - Skjøtsel – Møre og Romsdal fylkeskommune – Molde kommune – Bogge

Lene Vestrum Kirkhus, Institutt for arkeologi og kulturhistorie, NTNU Vitenskapsmuseet, 7491 Trondheim

Summary

Kirkhus, Lene V. 2021: NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2021:7. Bergkunstskjøtsel på Bogge, Molde kommune i Møre og Romsdal

The report concerns the maintenance of the rock art site Bogge in Molde Municipality, Møre og Romsdal 2020, a collaboration between the NTNU University Museum, Møre og Romsdal County, and Neset Municipality (BERG). The fieldwork included ethanol treatment and the covering of Bogge I, II and III.

Key words: Rock art - Maintenance – Møre og Romsdal fylkeskommune – Molde kommune – Bogge

Lene Vestrum Kirkhus, Norwegian University of Science and Technology, NTNU University Museum, Department of Archaeology and Cultural History, Trondheim, Norway

Arkivreferanser

Journalnummer (ePhorte)	2020/1987
Fotonr	Da62528
Fylke	Møre og Romsdal
Anlegg	Bergkunst: Helleristninger
Datering	Steinalder/Bronsealder/Jernalder

Bogge

Askeladden ID	73063-1-3
Kommune	Molde kommune (tidl. Nesset k)
Lokalitet	Bogge I, II og III
Gårdsnavn	Utbogge Nedre
Gnr/bnr	260/1, 260/17 (tidl. 60/1, 60/17)

Innhold

Figurliste.....	8
Innledning.....	9
Bakgrunn for arbeidet.....	9
Tid, deltakere.....	10
Oversikt dagsverk.....	11
Problemstillinger.....	11
Metode.....	12
Etanolbehandling og midlertidig tildekking – høst.....	12
Avdekking av felt – vår.....	12
Gjennomføring.....	13
Bogge I (ID 73063-1).....	13
Videre plan/ behov.....	13
Nattlysing på Bogge 1.....	16
Bogge II (ID 73063-2).....	19
Videre plan/behov.....	19
Bogge III (ID 73063-3).....	21
Videre plan/behov.....	21
Øvrige felt på Bogge.....	24
Bogge IV (ID 73063-4).....	24
Bogge V (ID 73063-5).....	24
Bogge VI (ID 73063-6).....	24
Resultater.....	25
Vedlegg.....	26

Figurliste

Figur 1 Feltenes plassering på Bogge.....	10
Figur 2 Bogge I.....	13
Figur 3: Bergflaten blir rengjort med skånsom hånd etter avdekking.....	14
Figur 4: Feltet tildekkes i nydelig vær og omgivelser.	14
Figur 5: Bogge 1 ferdig tildekt.....	15
Figur 6: Formidling av bergkunsten på Bogge for omkring 50 oppmøtte.....	16
Figur 7: Publikum får oppleve dramatisk landskap.....	16
Figur 8: Detalj fra nattlysning. To ansikter mot hverandre: Elg og mulen til en kalv	17
Figur 9: I kiosken fikk man kjøpt seg varm drikke og noe godt å bite i.	18
Figur 10: Bogge II. Kalkering fra 1935.....	19
Figur 11: Både tildekning og bergflate vaskes.....	20
Figur 12: Bogge II etter vask og rens.....	20
Figur 13: Kalkering fra 2010.....	21
Figur 14: Bergflaten vaskes etter avdekking.	22
Figur 15: Bogge III etter rens. Tildekking med god effekt allerede etter én sesong	22
Figur 16: Bogge III ble åpnet og vasket vår og høst.....	23
Figur 17: Bogge 3 tildekket. Planen er å la feltet ligge i ro i 2021	23
Figur 18: Kalkering av Bogge IV	24
Figur 19: Oversiktsbilde over de to laveste grupper av bergkunst.....	24

Innledning

Denne rapporten omhandler skjøtselsarbeidet som ble gjennomført på Bogge 1-3 I, II og III (ID 73063) våren og høsten 2020. Skjøtselen bestod i avdekking og våtrens (vår) etanolbehandling og tildekking (høst) av feltene 1-3 (I-III). Arbeidet er gjort i samarbeid mellom Møre og Romsdal fylkeskommune og NTNU Vitenskapsmuseet. Prosjektet er gjennomført med BERG-midler fra 2020-tildelingen.

Bakgrunn for arbeidet

Da det på 1990-tallet ble oppdaget at mange av lokalitetene var skadet som følge av naturlige nedbrytningsprosesser og som følge av menneskelig aktivitet, ble det satt i gang tiltak for å dokumentere og sikre bergkunstfeltene (www.riksantikvaren.no 2019).

Formålet med BERG er å sikre og dokumentere bergkunsten, samt gjøre dokumentasjonen tilgjengelig for publikum. Et utvalg av feltene vil bli skjøtslet og tilrettelagt for publikum i et langtidsperspektiv, mens de øvrige felt som blir dokumentert blir tilgjengeliggjort digitalt.

«Gjennom bevaringsprogrammet blir bergkunsten dokumentert ved hjelp av ulike metoder som for eksempel fotografering, avteikning og tilstandsregistrering. Som ein del av programmet blir det også arbeid med å utvikle nye dokumentasjonsmetoder. Data om bergkunsten skal gjerast tilgjengeleg i kulturminnedatabasen Askeladden. For utvalde lokalitetar blir det laga skjøtselsplanar som skal sikre at bergkunsten blir tatt vare på i eit langsiktig perspektiv. I tillegg til vegetasjonsskjøtsel, blir lokalitetane også sikra gjennom andre former for skjøtsel/sikring som frostsikring, vasking og reinsking av bergflatene.»¹

Tiltak som gjennomføres under skjøtselen blir registrert i bergkunstkatalogen ved NTNU Vitenskapsmuseet, kulturminnebasen «Askeladden», og i digitale rapportsamlinger ved landsdelsmuseene.

Neset kommune (nå slått sammen med Molde k.) har fram til 2016 stått for ansvaret for tildekkingen av Bogge 1. Kommunen kontaktet Møre og Romsdal fylkeskommune, og ytret ønske om bistand til skjøtselsarbeidet. Feltet hadde ikke blitt etanolbehandlet tidligere, og effekten av tildekkingen var ikke tilfredsstillende. NTNU Vitenskapsmuseet har lang erfaring med tilsvarende tildekkingsprosjekter i Trøndelag, og var interessert i å bruke denne erfaringen også på Bogge. Slike prosjekter krever store ressurser både økonomisk og med hensyn til personell. Men det har vist seg at tildekking og jevn skjøtsel gir gode resultater og høy formidlingsverdi.

Etter befaring med Møre og Romsdal fylkeskommune og daværende Neset kommune i april 2017, ble det i september 2017 startet opp tildekking av ristningene på felt 1 og felt 2. Etter en befaring våren 2019 ble det under høstskjøtselen samme år startet tildekking på felt 3.

Skjøtselen av Bogge, har blitt finansiert gjennom Riksantikvarens Bevaringsprogram for bergkunst (BERG). Skjøtselsarbeidet på lokaliteten blir utført i samarbeid mellom Møre og Romsdal fylkeskommune og NTNU Vitenskapsmuseet.

¹ <https://www.riksantikvaren.no/prosjekter/bevaringsprogramma/bergkunst/>

Tid, deltakere

Skjøtselsarbeidet ble gjennomført i uke 20, 22 og 42 2020.

Det var planlagt at avdekkingen av feltet skulle gjennomføres i uke 20, men dette arbeidet måtte avbrytes. Avdekkingen ble derfor gjennomført 25.–27. mai 2020. Fra NTNU Vitenskapsmuseet deltok Ragnar Magnus Vennatrø, Brit Astrid Gystad Skogvoll og Lene Vestrum Kirkhus, fra Møre og Romsdal fylkeskommune deltok Torill Einara Nerbøvik og Einar Kristensen.

Tildekkingen ble gjennomført 12.–16. oktober 2020. Fra NTNU Vitenskapsmuseet deltok Ragnar Vennatrø, Brit Astrid Gystad Skogvoll og Lene Vestrum Kirkhus. Fra Møre og Romsdal fylkeskommune deltok Einar Kristensen, Torill E. Nerbøvik og Gunhild Borøchstein.

Figur 1 Feltenes plassering på Bogge. Bilde fra Kartverket.

Oversikt dagsverk

Vår del 1					
Dato	Lokalitet	Arbeid som utføres	Overnatting VM	Dagsverk VM	Dagsverk FK
Mandag 11.05.2020	Bogge I	Reisedag	Avreise fra Trondheim, overnatting	3	0
Tirsdag 12.05.2020	Bogge I	Planlagt avdekk. av Bogge 1 avlyst	Overnatting	3	2
Onsdag 13.05.2020	Bogge I-III	Retur pga. værforhold	Retur Trondheim	3	0
Dagsverk				9	2
Vår del 2					
Dato	Lokalitet	Arbeid som utføres	Overnatting VM	Dagsverk VM	Dagsverk FK
Mandag 25.05.2020	Bogge	Reisedag	Avreise fra Trondheim, overnatting	3	0
Tirsdag 26.05.2020	Bogge I	Avdekking og våtrenset	Overnatting	3	2
Onsdag 27.05.2020	Bogge III	Åpnet og våtrenset. Etanolbehandlet og tildekket	Retur Trondheim	3	0
Dagsverk				9	2
Høst					
Dato	Lokalitet	Arbeid som utføres	Overnatting VM	Dagsverk VM	Dagsverk FK
Mandag 12.10.2020	Bogge I	Tildekking og etanolbehandling	Avreise fra Trondheim, overnatting	3	0
Tirsdag 13.09.2020	Bogge I	Tildekking og etanolbehandling	Overnatting	3	2
Onsdag 14.10.2020	Bogge II	Avdekking, Tildekking og etanolbehandling. Nattlysing	Overnatting	3	3
Torsdag 15.10.2020	Bogge II	Avdekking, Tildekking og etanolbehandling	Overnatting	3	3
Fredag 16.10.2020	Bogge III	Avdekking, Tildekking og etanolbehandling	Avreise til Trondheim	3	0
Dagsverk				15	8

Problemstillinger

Hensikten med det skjøtselstiltaket er å få bedret synligheten av figurene, og få til en god tilrettelegging av feltene. Denne behandlingen tilgjengeliggjør samtidig feltet for nydokumentasjon. Forskning viser også at når bergflater ligger åpent til, så vil etablering av lav påvirke bergflaten både mekanisk og kjemisk ². Etanolbehandling i samspill med tildekking startet opp i 2017, men effekten av tiltaket ble dessverre avbrutt av at mattene hadde blåst av innen november 2017. Etter at festeanordningene ble forbedret har tildekkingen på felt 1 og 2 vært god. Effekten av etanolbehandlingen må sies å ha gitt vellykket effekt. Alle skjøtselstiltak er dokumentert med foto.

² Bjelland, Torbjørg & Thorseth, Ingunn 2002: Comparative studies of the lichen-rock interface of four lichens in Vingen, western Norway. Chemical Geology. 192. 81-98. 2001610.1016/S0009-2541(02)00193-6.

Metode

Tildekking i kombinasjon med etanolbehandling ser ut til å ha en ønsket effekt. Erfaringsvis gir et blandingsforhold med 4 deler etanol og 1 del vann optimal effekt (5 liter etanol – 1,25 liter vann). Bergflaten blir da fri for mikrovegetasjon som skorpelav og mosevekst, noe som igjen medfører at bergkunsten blir mer synlig for publikum.

Etanolbehandling og midlertidig tildekking – høst

Vintertildekking av bergkunstfelt kombinert med etanolbehandling har god effekt på flere plan. Tildeckningsmaterialet på Bogge består av PVC-matter med innsydde isolerende matter. Under PVC-mattene og mot bergflaten blir det lagt dampsperre. Mattene blir tyngt ned med sandsekker og tauverk.

Isolasjonsmaterialet er laget av PE-skum (polyetylen) som gir bergflaten en beskyttelse mot store og hyppige temperatursvingninger gjennom vinterhalvåret. Tildekkingen forhindrer frostskafer og forvitring av bergflaten. Samtidig forhindres mikrovegetasjon og mose å få grep. Etanolbehandling sammen med tildekking forhindrer forvitring av bergflaten og bedrer synligheten av figurene. Etanolen blir vannet ut med blandingsforhold ¼ (vann/etanol) og sprayes på bergflaten før tildekking.

NTNU Vitenskapsmuseet har lang og god erfaring med denne type skjøtselsarbeid. Kombinasjonen vintertildekking og etanolbehandling har gitt gode resultater. Erfaringen viser at mikrovegetasjon raskt etablerer seg ved tildekking uten jevnlig etanolbehandling.

Avdekking av felt – vår

Allerede på vårskjøtselen blir høstens innsats planlagt og forberedt. Matter som tas av feltene blir rengjort og brettet sammen, for så å bli fraktet til lagring. På Bogge blir mattene oppbevart i en bu som ligger ved parkeringsplassen på gårdstunet. I bua er det tilrettelagt med vannkraner, så en har tilgang på vann ved vask av feltene. Bergflaten blir rengjort med lett kosting og våtreng. Området rundt feltene blir raket og ryddet for søppel og vegetasjon.

På vårskjøtselene blir også feltene gått over for tilstandsvurdering av bergflaten og figurmaterialet. Dette for å se om det er behov for å ta med konservator på feltarbeid. Da får en sett hvilken effekt etanolbehandlingen har hatt. Det blir også gjort vurdering av behovet for innkjøp av nytt tildeckningsmateriale, og om det er behov for ytterligere etanolbehandling ved høstskjøtselen.

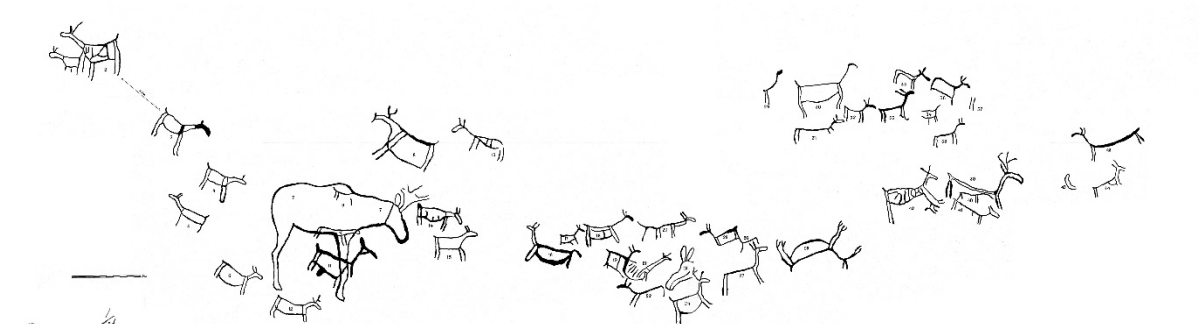
Gjennomføring

Da feltarbeidet ble avlyst i uke 20 kontaktet vi Turid Leirvoll Øverås, kulturkonsulent i Molde kommune for å snakke om gjennomføring av nattlysing høsten 2020. Arrangementet ble stelt i stand høsten 2020 gjennom et samarbeid med Molde kommune, Nesset bygdekvinne lag, grunneier, fylkeskommunen og NTNU Vitenskapsmuseet.

Selve skjøtselsarbeidet gikk som planlagt både vår og høst. Det ble gjort forsøk på å gjenfinne feltene V og VI, for å kunne få geometri på disse. Som ledd i forberedelser til ny tilrettelegging av Bogge I, II og III ble det gjennomført en befaring sammen med Toril Moltubakk, rådgiver/sivilarkitekt ved Møre og Romsdal fylkeskommune. Dette for å se på løsninger med hensyn til gangbaner mellom feltene og eventuelle installasjoner. Møre og Romsdal fylkeskommune foretok høsten 2020 ny innmåling av feltene, noe som vil bli oppdatert i Askeladden.

Grunneier gikk i 2019 til innkjøp av NOFENCE-klaver til geitene på gården, og geitene beiter i området rundt feltene. Dette er veldig nyttig med hensyn til vegetasjonsskjøtselen.

Bogge I (ID 73063-1)

Figur 2 Bogge I. Kalkering fra 1935 av Gutorm Gjessing. TB 218.

Feltet ble avdekket og det ble gjort en lett tørr- og våtrenns av flaten. Effekten av etanolbehandlingen har vært god, og bergflaten framstår nå betydelig lysere etter avdekking. Våtrens og lett kosting av bergflaten var tilstrekkelig for å få fjernet den døde vegetasjonen som lå løst. Området og bergflaten ble blåst rent ved hjelp av løvblåser.

Under høstskjøtselen 2020 ble det gjort en lett tørr-rens av flaten før tildekking. Bergflaten ble tildekket etter etanolbehandlingen, og mattene ble sikret med sandsekker og strips. Dampsperran er stripset fast i mattene. Det ble gjort ekstra forsterking ved å sy tau i nedkant av mattene som ble festet i skilt og trær i nedkant.

Videre plan/ behov

- Det er ikke behov for etanolbehandling høsten 2021
- Våtrens og lett kosting av bergflaten
- Området rundt tildekkingen skal gro naturlig igjen. Ved bergfoten er det ønskelig å legge jord/torv slik at publikum kan gå nærmere bergkunsten uten å trå på bergflaten
- Det er viktig å følge opp bomparti årlig og ta bilder
- Feltet bør dokumenteres på ny, siste dokumentasjon ble gjort i 1935
- Årlig skjøtsel forutsatt finansiering fra Riksantikvaren

Figur 3: Bergflaten blir rengjort med skånsom hånd etter avdekking. Da62528_017. Sett mot NØ.
Foto: Lene Vestrum Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 4: Feltet tildekkes i nydelig vær og omgivelser. Sett mot SØ. Da62528_082.
Foto: Lene Vestrum Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 5: Bogge 1 ferdig tildekt. Sett mot NNØ. Da62528_085.
Foto: Lene Vestrum Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

Nattlysing på Bogge 1

Figur 6: Formidling av bergkunsten på Bogge for omkring 50 oppmøtte. Ragnar Vennatrø holdt foredrag. Da62528_069. Foto: Lene Vestrum Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 7: Publikum får oppleve dramatisk landskap, lek med lys gjør at figurene vokser ut av berget. Da62528_071 Foto: Einar Kristensen, Møre og Romsdal fylkeskommune

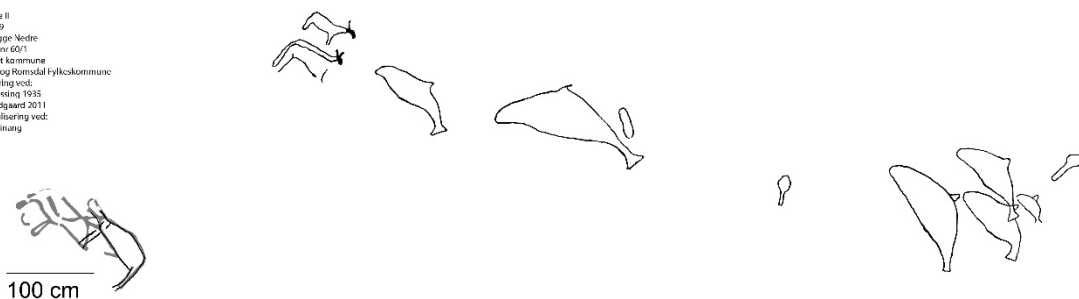
Figur 8: Detalj fra nattlysning. To ansikter mot hverandre: Elg og mulen til en kalv Da62528_077.
Foto: Lene Vestrum Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 9: I kiosken fikk man kjøpt seg varm drikke og noe godt å bite i. Da62528_074.
Foto: Lene Vestrum Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

Bogge II (ID 73063-2)

Bogge II
Tb 539
Urbogge Vedre
Gnr/Bnr 62/1
Nasset kommune
Møre og Romsdal fylkeskommune
Kalkering ved:
C. Gjessing 1935
E. Lindgaard 2011
Digitalisering ved:
P. K. Linang

Figur 10: Bogge II. Kalkering fra 1935 utført av Gutorm Gjessing. Tb 219. Ny figur tilføyd i 2011 nederst til venstre. Utført av Eva Lindgaard, NTNU Vitenskapsmuseet. Tb 539

Feltet har vært tildekket med isolerte matter siden 2017, og kun vært åpnet i forbindelse med vårskjøtselen og høstskjøtselen. Det er bestemt å holde feltet tildekket fram til det blir tilrettelagt for publikum med trapper og platting. At mattene ligger permanent foreløpig bidrar med å stoppe fotosyntesen slik at algevekst/ skorpelav dør, og synligheten av figurene på flaten blir gode. Fokuset har derfor vært å rengjøre og etanolbehandle flaten, for så å dekke til feltet igjen. I løpet av skjøtselen har det blitt foretatt våtrenns, da en del humus/ jord hadde rent ned på bergflaten under tildekkingen.

Nasset kommune har laget en plakat med informasjon om hvorfor feltet er tildekket. I arbeid på bratte områder på feltet ble det benyttet klatreutstyr som sikring. Våren 2019 fikk feltarbeiderne opplæring i bruken av dette utstyret.

Etanolbehandlig har hatt stor effekt på feltet, og skorpelaven er døende. Det er et klart skille mellom behandlet bergflate og den eksponerte flaten. Løsninger på dette med tanke på det estetiske, kan være å torvdekke området rundt ristningene.

Videre plan/behov

- Feltet skal ligge tildekket til 2021
- Det er ikke behov for etanolbehandling vår og høst 2021
- Det er ønskelig med ny tilrettelegging av gangstier og platting for publikum. Feltet skal ligge tildekket inntil en slik tilrettelegging skjer
- Ønskelig å fjerne trær i nedkant av feltet, som skygger for utsikten fra feltet (men la furutrær stå)

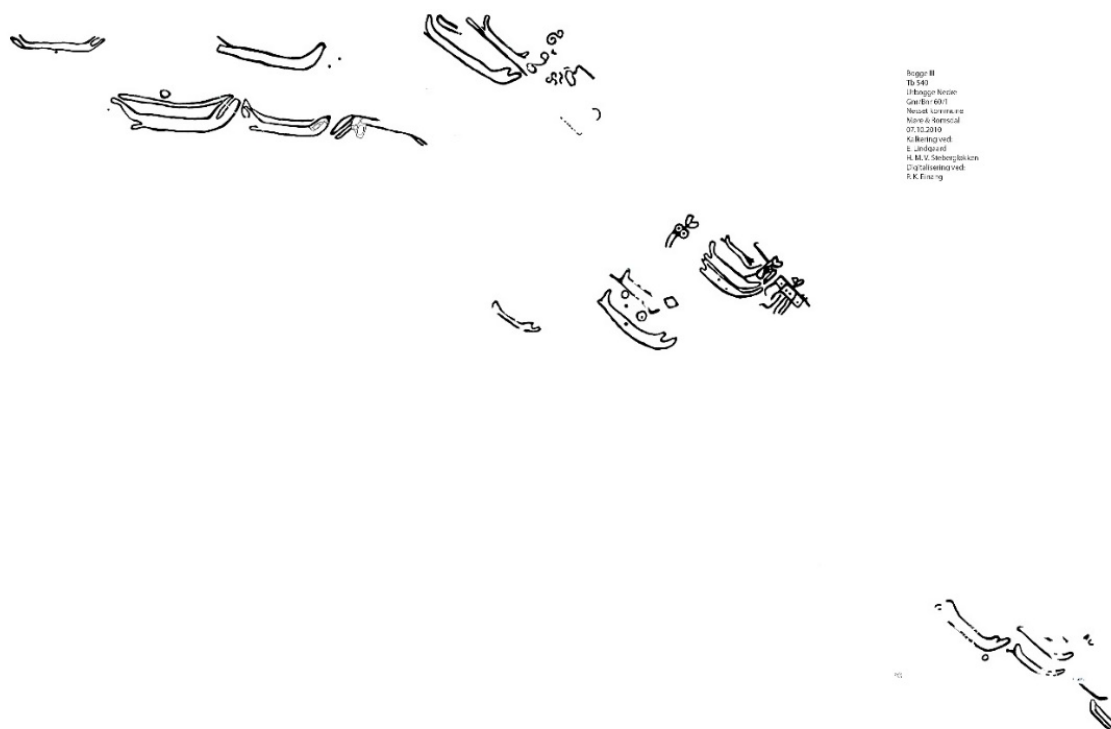

Figur 11: Både tildekning og bergflate vaskes. Da62528_058.
Foto: Lene Vestrum Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 12: Bogge II etter vask og rens. Da62528_059 Sett mot SV.
Foto: Einar Kristensen, Møre og Romsdal fylkeskommune

Bogge III (ID 73063-3)

Figur 13: Kalkering fra 2010 utført av Eva Lindgaard og Heidrun Steberg-Løkken, NTNU Vitenskapsmuseet. Tb 540

Feltet har tidligere vært tildekket, men har nå vært eksponert over flere sesonger. Dette har medført grobunn for alger og skorpelav, og gjort at figurmaterialet ikke var synlig. Feltet ble tildekket første gang høsten 2019. Det viser seg at tildekkingen sammen med etanolbehandlingen allerede etter en sesong har hatt god effekt. Feltet er tenkt tildekket over en lengere periode, men med jevnlig ettersyn og rensing av bergflaten. Ved vår- og høstskjøtselen 2020 ble feltet åpnet og det ble foretatt våtrens, før det så ble etanolbehandlet og tildekket igjen.

Videre plan/behov

- Feltet skal ligge tildekket til 2021
- Det er ikke behov for etanolbehandling vår og høst 2021
- Det er ønskelig med ny tilrettelegging av gangstier og platting for publikum. Feltet skal ligge tildekket inntil en slik tilrettelegging skjer

Figur 14: Bergflaten vaskes etter avdekking. Jord og løs humus vaskes lett av. Sett mot N. Da62528_047
Foto: Lene Vestrum Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 15: Bogge III etter rens. Tildekking med god effekt allerede etter én sesong. Sett NV. Da_62528_048.
Foto: Lene Vestrum Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

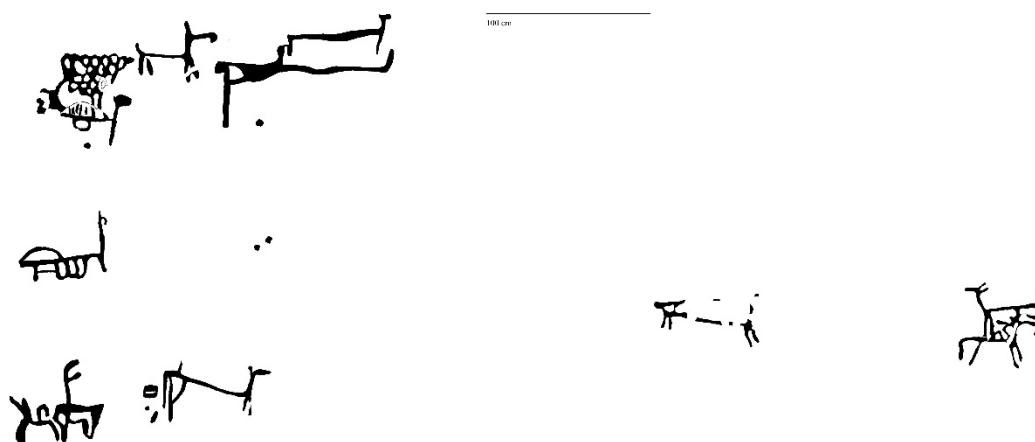
Figur 16: Bogge III ble åpnet og vasket vår og høst. Det ble gjort vegetasjonsskjøtsel i område rundt. Sett mot Ø. Da62528_046. Foto: Lene Vestrum Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 17: Bogge 3 tildekket. Planen er å la feltet ligge i ro i 2021. Sett mot NV. Da62528_056. Foto: Lene Vestrum Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

Øvrige felt på Bogge

Bogge IV (ID 73063-4)

Figur 18: Kalkering av Bogge IV utført av Eva Lindgaard og Heidrun M. V. Stebergløkken. Tb 541

Feltet ble befart, uten at det ble gjort noen ytterligere skjøtselstiltak. Feltet er ikke tenkt tilrettelagt.

Bogge V (ID 73063-5)

Det ble gjort en befarings i området på Bogge for å se om det var mulig å lokalisere Bogge V og Bogge VI. Disse ble ikke gjenfunnet. Disse bør lokaliseres før en ny tilrettelegging av Bogge skal påbegynnes.

Bogge VI (ID 73063-6)

Det ble gjort en befarings i området på Bogge for å se om det var mulig å lokalisere Bogge V og Bogge VI. Disse ble ikke gjenfunnet. Disse bør lokaliseres før en ny tilrettelegging av Bogge skal påbegynnes.

Figur 19: Oversiktsbilde over de to laveste grupper av bergkunst (markert med +). Sett fra sør. Figur 91 i Hallström 1913

Resultater

Avdekkingen og tildekkingen av feltene på Bogge som beskrives i denne rapporten, har gått som planlagt. Tildekking i kombinasjon med etanolbehandling ser ut til å ha en ønsket effekt. Erfaringsvis gir et blandingsforhold med 4 deler etanol og 1 del vann mest optimal effekt av etanolbehandlingen. Bergflaten blir da fri for mikrovegetasjon som skorpelav og mosevekst. Dette medfører igjen at bergkunsten blir mer synlig for publikum. Konservator bør gjøre en ny tilstandsvurdering av alle tre feltene. Da bør det rettes fokus på problemområder som blant annet bomparti på Bogge 1.

Det er ønskelig å tilrettelegge Bogge 1, 2 og 3 for publikum. Det bør videre diskuteres og planlegges hvordan de forskjellige feltene skal tilrettelegges. Feltene har forskjellige utfordringer for å få til en tilfredsstillende tilrettelegging.

Det bør på sikt gjennomføres en nydokumentasjon av feltene på Bogge. Ved en ny dokumentasjon vil en kunne se om figurmaterialet kan være skadet/ forringet, men også om det er figurer som tidligere ikke er oppdaget på feltene. Det vil også være en måte å dokumentere tilstanden til bergflaten.

Skjøtselstiltak 2020

- Bogge 1 (ID 73063-1) Molde, Møre og Romsdal; *avdekking, tørrens, spriting og tildekking*
- Bogge 2 (ID 73063-2) Molde, Møre og Romsdal; *våtrens, spriting og tildekking vår og høst*
- Bogge 3 (ID 73063-3) Molde, Møre og Romsdal; *våtrens, spriting og tildekking vår og høst*

Vedlegg

Fotoliste Bogge

Filnavn	Motiv	Strukturnr/ Objektnr	Sett mot	ID	Fotograf	Opptaksda to
Da62528_001.tif	Status snø	Bogge	NV	73063	Lene V. Kirkhus	12.05.2020
Da62528_002.tif	Status snø	Bogge	Ø	73063	Lene V. Kirkhus	12.05.2020
Da62528_003.tif	Status snø	Bogge	Ø	73063	Lene V. Kirkhus	12.05.2020
Da62528_004.tif	Status snø	Bogge	Ø	73063	Lene V. Kirkhus	12.05.2020
Da62528_005.tif	Bogge 1 Ved ankomst	Bogge 1	Ø	73063	Lene V. Kirkhus	26.05.2020
Da62528_006.tif	Bogge 1 Ved ankomst	Bogge 1	N	73063	Lene V. Kirkhus	26.05.2020
Da62528_007.tif	Bogge 1 Ved ankomst	Bogge 1	V	73063	Lene V. Kirkhus	26.05.2020
Da62528_008.tif	Bogge 3 Ved ankomst	Bogge 3	NV	73063	Lene V. Kirkhus	26.05.2020
Da62528_009.tif	Bogge 3 Ved ankomst	Bogge 3	NV	73063	Lene V. Kirkhus	26.05.2020
Da62528_010.tif	Bogge 3 Ved ankomst	Bogge 3	NØ	73063	Lene V. Kirkhus	26.05.2020
Da62528_011.tif	Bogge 1 Arbeidsbilde, mattene fjernes fra feltet	Bogge 1	Ø	73063	Lene V. Kirkhus	26.05.2020
Da62528_012.tif	Bogge 1 Arbeidsbilde, Ragnar og Einar fjerner matter	Bogge 1	N	73063	Lene V. Kirkhus	26.05.2020
Da62528_013.tif	Bogge 1 Vestre del før rens	Bogge 1	N	73063	Lene V. Kirkhus	26.05.2020
Da62528_014.tif	Bogge 1 Detaljbilde av bomparki. Målestokk 30 cm	Bogge 1	N	73063	Lene V. Kirkhus	26.05.2020
Da62528_015.tif	Bogge 1 Detaljbilde dyrefigur. Tydelig skille etter matter	Bogge 1	N	73063	Lene V. Kirkhus	26.05.2020
Da62528_016.tif	Bogge 1 Oversiktsbilde etter avdekking. Tydelig skille etter matter	Bogge 1	N	73063	Lene V. Kirkhus	26.05.2020
Da62528_017.tif	Bogge 1 Arbeidsbilde. Brit Astrid med løvblåser	Bogge 1	NØ	73063	Lene V. Kirkhus	26.05.2020
Da62528_018.tif	Bogge 2 Detaljbilde dyrefigur. M: 50 cm	Bogge 2	N	73063	Ragnar M. Vennatrø	26.05.2020
Da62528_019.tif	Bogge 2 Arbeidsbilde. Arkitekt Toril på befaring	Bogge 2	V	73063	Ragnar M. Vennatrø	26.05.2020
Da62528_020.tif	Bogge 2 Arbeidsbilde. Arkitekt Toril på befaring	Bogge 2	V	73063	Ragnar M. Vennatrø	26.05.2020
Da62528_021.tif	Bogge 1 Detaljbilde dyrefigur. M: 100 cm	Bogge 1	N	73063	Ragnar M. Vennatrø	26.05.2020
Da62528_022.tif	Bogge 1 Detaljbilde dyrefigur. M: 100 cm	Bogge 1	N	73063	Ragnar M. Vennatrø	26.05.2020
Da62528_023.tif	Bogge 1 Detaljbilde dyrefigur. M: 100 cm	Bogge 1	N	73063	Ragnar M. Vennatrø	26.05.2020
Da62528_024.tif	Bogge 1 Oversiktsbilde etter rens. M: 100 cm	Bogge 1	V	73063	Ragnar M. Vennatrø	26.05.2020
Da62528_025.tif	Bogge 3 Overstikt. Tilstand etter 1. tildekking. M: 50 cm	Bogge 3	SV	73063	Lene V. Kirkhus	26.05.2020
Da62528_026.tif	Bogge 3 Detaljbilde. Tilstand etter 1. tildekking	Bogge 3	SV	73063	Lene V. Kirkhus	26.05.2020
Da62528_027.tif	Bogge 3 Oversikt etter avdekking, før rens	Bogge 3	N	73063	Lene V. Kirkhus	27.05.2020
Da62528_028.tif	Bogge 3 Arbeidsbilde, Einar og Brit Astrid gjør våtrengs av båtfigurer	Bogge 3	Ø	73063	Lene V. Kirkhus	27.05.2020
Da62528_029.tif	Bogge 3 Arbeidsbilde. Skorpelav gir slipp. Etanolbehandling har hatt stor effekt.	Bogge 3	N	73063	Lene V. Kirkhus	27.05.2020
Da62528_030.tif	Bogge 3 Oversiktsbilde før våtrengs. M: 50 cm	Bogge 3	N	73063	Lene V. Kirkhus	27.05.2020

Da62528_031.tif	Bogge 3 Oversiktsbilde Østre del etter våtrenns. M: 50 cm	Bogge 3	N	73063	Lene V. Kirkhus	27.05.2020
Da62528_032.tif	Bogge 3 Oversiktsbilde Vestre del etter våtrenns. M: 50 cm	Bogge 3	NNV	73063	Lene V. Kirkhus	27.05.2020
Da62528_033.tif	Bogge 3 Detaljbilde vestre del etter våtrenns. M: 50 cm	Bogge 3	NNV	73063	Lene V. Kirkhus	27.05.2020
Da62528_034.tif	Bogge 3. Detaljbilde båtfigur vestre del etter våtrenns. M: 50 cm	Bogge 3	N	73063	Lene V. Kirkhus	27.05.2020
Da62528_035.tif	Bpgge 3 Oversiktsbilde etter våtrenns. M: 50 cm	Bogge 3	SØ	73063	Lene V. Kirkhus	27.05.2020
Da62528_036.tif	Bogge 3 Arbeidsbilde. Einar etanolbehandler bergflaten før tildekking	Bogge 3	NØ	73063	Lene V. Kirkhus	27.05.2020
Da62528_037.tif	Bogge 3 Arbeidsbilde. Einar etanolbehandler bergflaten før tildekking	Bogge 3	N	73063	Lene V. Kirkhus	27.05.2020
Da62528_038.tif	Bogge 3. Oversiktsbilde av midtre del før tildekking	Bogge 3	N	73063	Lene V. Kirkhus	27.05.2020
Da62528_039.tif	Bogge 3 etter tildekking	Bogge 3	NV	73063	Lene V. Kirkhus	27.05.2020
Da62528_040.tif	Bogge 3 ved ankomst	Bogge 3	NV?	73063	Lene V. Kirkhus	13.10.2020
Da62528_041.tif	Bogge 3 etter avdekking	Bogge 3	Ø	73063	Lene V. Kirkhus	13.10.2020
Da62528_042.tif	Bpgge 3 etter avdekking	Bogge 3	VNV	73063	Lene V. Kirkhus	13.10.2020
Da62528_043.tif	Bogge 3. Arbeidsbilde	Bogge 3	NV	73063	Lene V. Kirkhus	13.10.2020
Da62528_044.tif	Bogge 3. Arbeidsbilde	Bogge 3	V	73063	Lene V. Kirkhus	13.10.2020
Da62528_045.tif	Bogge 3. Arbeidsbilde	Bogge 3	S	73063	Lene V. Kirkhus	13.10.2020
Da62528_046.tif	Bogge 3. Arbeidsbilde	Bogge 3	Ø	73063	Lene V. Kirkhus	13.10.2020
Da62528_047.tif	Bogge 3. Arbeidsbilde	Bogge 3	N	73063	Lene V. Kirkhus	13.10.2020
Da62528_048.tif	Bogge 3- Etter rensing, før tildekking	Bogge 3	NV	73063	Lene V. Kirkhus	13.10.2020
Da62528_049.tif	Bogge 3. Før etanolbehandling, etter rens	Bogge 3	Ø	73063	Lene V. Kirkhus	13.10.2020
Da62528_050.tif	Bogge 3. Arbeidsbilde	Bogge 3	V	73063	Lene V. Kirkhus	13.10.2020
Da62528_051.tif	Bogge 3. Etter rens, før etanolbehandling	Bogge 3	N	73063	Lene V. Kirkhus	13.10.2020
Da62528_052.tif	Bogge 1. Tydelig skille etter mattene	Bogge 1	NØ	73063	Lene V. Kirkhus	13.10.2020
Da62528_053.tif	Bogge 1. Prøver ut lys til nattlysing	Bogge 1	N	73063	Lene V. Kirkhus	13.10.2020
Da62528_054.tif	Bogge 1. Prøver ut lys til nattlysing	Bogge 1	N	73063	Lene V. Kirkhus	13.10.2020
Da62528_055.tif	Bogge 1. Prøver ut lys til nattlysing	Bogge 1	NV	73063	Lene V. Kirkhus	13.10.2020
Da62528_056.tif	Bogge 3. Ved ankomst	Bogge 3	NV	73063	Lene V. Kirkhus	14.10.2020
Da62528_057.tif	Bogge 2. Ved ankomst	Bogge 2	V	73063	Lene V. Kirkhus	14.10.2020
Da62528_058.tif	Bogge 2. Vask av felt før tildekking	Bogge 2	SV	73063	Lene V. Kirkhus	14.10.2020
Da62528_059.tif	Bogge 2. Etter vask og rens	Bogge 2	SV	73063	Einar Kristensen	14.10.2020
Da62528_060.tif	Bogge 2. Etter vask og rens	Bogge 2	V	73063	Einar Kristensen	14.10.2020
Da62528_061.tif	Bogge 2. Nisefigurer med M:20 cm	Bogge 2	NV	73063	Einar Kristensen	14.10.2020
Da62528_062.tif	Bogge 2. Ni figurer	Bogge 2	NV	73063	Einar Kristensen	14.10.2020
Da62528_063.tif	Bogge 2. "Flyndre" med M:20 cm	Bogge 2	NV	73063	Einar Kristensen	14.10.2020
Da62528_064.tif	Bogge 2. "Flyndre" tilstand	Bogge 2	NV	73063	Einar Kristensen	14.10.2020

Da62528_065.tif	Bogge 1 Arbeidsbilde. Feltet klargjøres for nattlysing	Bogge 1	NV		Lene V. Kirkhus	14.10.2020
Da62528_066.tif	Bogge 2. Ferdig tildekt	Bogge 2	SV	73063	Lene V. Kirkhus	14.10.2020
Da62528_067.tif	Bogge 1. Forberedelse nattlysing	Bogge 1	Ø	73063	Lene V. Kirkhus	14.10.2020
Da62528_068.tif	Bogge 1. Forberedelse nattlysing	Bogge 1	SØ	73063	Lene V. Kirkhus	14.10.2020
Da62528_069.tif	Bogge 1 Nattlysing - Ragnar holder foredrag	Bogge 1		73063	Lene V. Kirkhus	14.10.2020
Da62528_070.tif	Nattlysing - folk ankommer	Bogge 1		73063	Einar Kristensen	14.10.2020
Da62528_071.tif	Nattlysing - arrangement 50 oppmøtte	Bogge 1		73063	Einar Kristensen	14.10.2020
Da62528_072.tif	Nattlysing - arrangement 50 oppmøtte	Bogge 1		73063	Einar Kristensen	14.10.2020
Da62528_073.tif	Nattlysing - arrangement 50 oppmøtte	Bogge 1		73063	Einar Kristensen	14.10.2020
Da62528_074.tif	I bua fikk man kjøpt kaffe og sveler	Bogge		73063	Lene V. Kirkhus	14.10.2020
Da62528_075.tif	Nattlysing - arrangement 50 oppmøtte	Bogge 1		73063	Einar Kristensen	14.10.2020
Da62528_076.tif	Nattlysing - arrangement 50 oppmøtte	Bogge 1		73063	Einar Kristensen	14.10.2020
Da62528_077.tif	Nattlysing - deltalj elg og kalv	Bogge 1	N	73063	Lene V. Kirkhus	14.10.2020
Da62528_078.tif	Bogge 1. Tilstand før tildekking	Bogge 1	NØ	73063	Lene V. Kirkhus	15.10.2020
Da62528_079.tif	Bogge 1. Oversikt vannsig fra overkant	Bogge 1	NV	73063	Lene V. Kirkhus	15.10.2020
Da62528_080.tif	Bogge 1. Arbeidsbilde	Bogge 1	S	73063	Lene V. Kirkhus	15.10.2020
Da62528_081.tif	Bogge 1. Arbeidsbilde	Bogge 1	SØ	73063	Lene V. Kirkhus	15.10.2020
Da62528_082.tif	Bogge 1. Arbeidsbilde	Bogge 1	SØ	73063	Lene V. Kirkhus	15.10.2020
Da62528_083.tif	Bogge 1. Tildekt	Bogge 1	NØ	73063	Lene V. Kirkhus	15.10.2020
Da62528_084.tif	Bogge 1. Tildekt	Bogge 1	NØ	73063	Lene V. Kirkhus	15.10.2020
Da62528_085.tif	Bogge 1. Tildekt	Bogge 1	NNØ	73063	Lene V. Kirkhus	15.10.2020

NTNU Vitenskapsmuseet er en enhet ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU.

NTNU Vitenskapsmuseet skal utvikle og formidle kunnskap om natur, kultur og vitenskap. Museet skal sikre og forvalte de vitenskapelige samlingene og aktivisere dem gjennom forskning, formidling og undervisning.

Institutt for arkeologi og kulturhistorie har forvaltningsansvar for automatisk fredete kulturminner og skipsfunn i Nordmøre, Trøndelag, nordlige Romsdal og Nordland til og med Rana. Instituttet foretar arkeologiske undersøkelser på kulturminner over og under vann, i henhold til kulturminneloven.

ISBN 978-82-8322-266-1

ISSN 2387-3965

© NTNU Vitenskapsmuseet
Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

www.ntnu.no/vitenskapsmuseet